

«Το Δέντρο της Ζωής»

Μία μεθοδολογία
για υποστηρικτική εργασία σε ομάδες
(με παιδιά και όχι μόνο)

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Το «Δέντρο της ζωής» είναι μία προσέγγιση υποστηρικτικής εργασίας με ομάδες παιδιών (αλλά και ενηλίκων).

- Βοηθά τα παιδιά να μοιραστούν τις επιδεξιότητές τους, τις ικανότητες τους, τις ελπίδες τους, τα όνειρά τους καθώς και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν μαζί με τους τρόπους που ανταποκρίνονται σε αυτές τις δυσκολίες.
- Είναι μία προσέγγιση, εμπνευσμένη από την αφηγηματική συμβουλευτική, και βοηθά τα παιδιά να επαναφηγηθούν τις ζωές τους δίνοντας έμφαση σε αυτά που τα κρατούν στις προτιμώμενες (για αυτά) κατευθύνσεις της ζωής τους.
- Κατορθώνει, με αυτό τον τρόπο, να χειριστεί τη συζήτηση πολύ δύσκολων καταστάσεων στη ζωή των παιδιών και να λειτουργήσει ενδυναμωτικά για την αντιμετώπιση ακόμη και ιδιαίτερα τραυματικών αλλά και κακοποιητικών καταστάσεων.
- Από την άλλη, δουλεύοντας με την παραπάνω ενδυναμωτική –μη παθολογοποιητική- λογική, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σα μεθοδολογία για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και την κοινοτική ανάπτυξη γενικά.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Μερικές από τις μέχρι τώρα εφαρμογές του είναι οι ακόλουθες:

- Έχει χρησιμοποιηθεί σαν μεθοδολογία υποστήριξης καταρχήν για παιδιά που έχουν βρεθεί σε ιδιαίτερα ευάλωτες καταστάσεις [παιδιά που έχουν υποστεί πολλές απώλειες από θανάτους λόγω AIDS, μαθητές που έχουν υποφέρει φυσικές καταστροφές (πλημμύρες) ,παιδιά-πρόσφυγες και μετανάστες, παιδιά σε κοινότητες ιθαγενών, παιδιά που έχουν υποστεί οικιακή βία, κακοποίηση και παραμέληση, νέους που έχουν αποβληθεί από το σχολείο]
- Έχει φανεί όμως πολύ χρήσιμο και για τη δουλειά με διαφορετικές ομάδες και για διαφορετικού λόγους: νέες μητέρες, νέες μητέρες με δυσκολίες στη δημιουργία δεσμών με τα μωρά τους (στην ομάδα μαζί με τα μωρά τους), γονείς παιδιών με αναπηρία, γονείς που τους έχει αφαιρεθεί η επιμέλεια και προσπαθούν να αλλάξουν τους τρόπους ζωής τους ώστε να οι συνθήκες να είναι εντάξει για τα παιδιά τους και να γυρίσουν πίσω, οικογένειες με παιδιά με σοβαρά προβλήματα υγείας, νεαροί άνδρες με διάγνωση ψυχικής ασθένειας, ηλικιωμένοι.
- Έχει προσαρμοστεί και έχει χρησιμοποιηθεί ως διαδικασία ανάπτυξης ομάδων και ως διαδικασία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Είναι μία διαδικασία που –ακριβώς επειδή δίνει έμφαση στα αποθέματα αξιών, ικανοτήτων και σχέσεων που ήδη οι άνθρωποι διαθέτουν- είναι πολιτιστικά ευαίσθητη. Έχει χρησιμοποιηθεί λοιπόν σε μια ποικιλία πλαισίων σε πληθώρα χωρών του κόσμου (Νότια Αφρική, Ρωσία, Καναδάς, Αυστραλία, Βραζιλία,, Νεπάλ, Παλαιστίνη).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η βασική δομή της προσέγγισης περιλαμβάνει τέσσερα μέρη.

- Πρώτο μέρος: Το Δέντρο της Ζωής
- Δεύτερο μέρος: Το δάσος της Ζωής
- Τρίτο μέρος: Όταν έρχεται η καταιγίδα
- Τέταρτο μέρος: Βεβαιώσεις και τραγούδια

Πρώτο μέρος: Το Δέντρο της Ζωής τους

Τα παιδιά ζωγραφίζουν το Δέντρο της Ζωής.

Αυτό περιλαμβάνει (με παραλλαγές ανάλογα τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε ομάδας) τα ακόλουθα στοιχεία:

- **Ρίζες.** Στοιχεία για την καταγωγή του παιδιού και την οικογενειακή του ιστορία· οι άνθρωποι που το έχουν βοηθήσει περισσότερο, το έχουν αγαπήσει και επηρεάσει θετικά τη ζωή του ή του έχουν μάθει χρήσιμα πράγματα· τα πράγματα και οι άνθρωποι που τους δίνουν δύναμη· αγαπημένα μέρη, πράγματα, τραγούδια.
- **Το έδαφος.** Είναι το τώρα της ζωής του παιδιού. Πού ζει το παιδί και μερικές από τις δραστηριότητες τις οποίες έχει στην καθημερινότητά του.
- **Ο κορμός.** Οι επιδεξιότητες του παιδιού σε φυσικές και κοινωνικές ενέργειες. Μπορούν να προκύψουν μέσα από τη συζήτηση για το έδαφος.
- **Τα κλαδιά.** Οι ελπίδες του, τα όνειρά του και η επιθυμία του που έχει για την κατεύθυνση της ζωής του αλλά και για άλλα παιδιά, νέους και ενήλικους αλλά και για την κοινότητά του. Πώς κατάφεραν να κρατηθούν σε αυτές τις ελπίδες (κάτω ίσως και από δύσκολες συνθήκες);
- **Τα φύλλα.** Οι άνθρωποι (ζωντανοί ή και πεθαμένοι) που είναι σημαντικοί για τη ζωή του. Πως την έχουν επηρεάσει;
- **Τα φρούτα.** Δώρα που έχουν δεχτεί τα παιδιά από σημαντικούς ανθρώπους, δώρα όχι μόνο υλικά αλλά και συναισθηματικά. Δώρα που και τα ίδια δίνουν στη κοινότητά τους ή σε άλλους.

Σε όλη τη διαδικασία ο συντονιστής διευκολύνει τη διαδικασία των παιδιών ώστε να συνδέσουν τις αξίες τους, τα όνειρά τους, τις επιδεξιότητες τους, τους σημαντικούς άλλους της ζωής τους, την ιστορία τους. Π.χ. η συντονίστρια μπορεί να ζητά από τα παιδιά να κάνουν συγκεκριμένα αυτά που ζωγραφίζουν στο δέντρο ζητώντας τους να αναφέρουν μία σχετική ιστορία.

Δεύτερο μέρος: Το Δάσος της Ζωής

Τα παιδιά κολλάνε τα δέντρα τους στον τοίχο και είναι ευκαιρία να μοιραστούν τις ιστορίες των δέντρων τους αλλά και αγαπημένα τους τραγούδια. Συζητούν για τα όνειρά τους, τους σημαντικούς ανθρώπους στη ζωή τους (και πώς τα υποστηρίζουν ακόμη είτε είναι ζωντανοί ή πεθαμένοι), συζητούν για τις ομοιότητες και διαφορές των δέντρων τους και για το πώς υποστηρίζει το ένα δέντρο το άλλο στο κοινό δάσος.

Τρίτο μέρος: Όταν έρχεται η καταιγίδα

Συζήτηση στην ομάδα. Ποιοι είναι οι πιθανοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα πραγματικά δέντρα; Ποιες είναι οι δυσκολίες και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα παιδιά; Υπάρχουν πράγματα που τα ζώα κάνουν για να προστατευτούν και να

αντιμετωπίσουν τους κινδύνους από τις καταγίδες; Υπάρχουν πράγματα που τα παιδιά μπορούν να κάνουν για να αντιδράσουν στους δικούς τους κινδύνους και καταγίδες; Υπάρχουν πράγματα που ήδη κάνουν;

Είναι πάντα παρούσες οι καταγίδες; Πως διατηρούν την επαφή τους με τα όνειρά τους και τις ελπίδες τους, όταν δεν υπάρχουν καταγίδες;

Τέταρτο μέρος: Βεβαιώσεις και τραγούδια

Το κάθε παιδί παίρνει μία ιδιαίτερη βεβαίωση όπου έχουν καταγραφεί οι ελπίδες του, τα όνειρά του και οι επιδεξιότητες του. Παρόντες μπορεί να είναι άλλοι επαγγελματίες της κοινότητας, δάσκαλοι, κηδεμόνες. Τα παιδιά μπορεί να τραγουδήσουν τραγούδια που έχουν μοιραστεί ως σημαντικά για αυτά αναμεταξύ τους κατά τις προηγούμενες φάσεις.

Σε κάποιες περιπτώσεις το παιδί γράφει ένα γράμμα σε ένα πρόσωπο το οποίο του δείχνει νοιάξιμο και φροντίδα (όπου αναφέρουν τις αξίες τους, τα όνειρά τους, τις ικανότητές τους).

Υπάρχει μεγάλη φροντίδα ώστε αυτό που έγινε μέσα στην ομάδα να μπορεί να μοιραστεί και να συνδεθεί με τις πραγματικές τους ζωές. Υπάρχουν περιπτώσεις που κατά την παρουσίαση των δέντρων στην κοινότητα, μέλη μεγαλύτερων γενιών έχουν εμπνευστεί και έχουν δημιουργήσει τη δική τους ομάδα για να μοιραστούν τα δικά τους δέντρα με τις νεότερες γενιές,

Επίσης με αφορμή τη μεθοδολογία αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι ικανότητες και οι αξίες της κοινότητας μέσα στην οποία γίνεται η παρουσίαση, για την αντιμετώπιση σημαντικών θεμάτων, δυσκολιών και κινδύνων ή στόχων.

ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

*

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε για τη μεθοδολογία αυτή στο επισυναπτόμενο κείμενο:

The Tree of Life: A collective narrative approach to working with vulnerable children

από το βιβλίο του David Denborough “Collective Narrative Practice”

*

Πληροφορίες για δυνατότητες οργάνωσης ομαδικής εκπαίδευσης στη μεθοδολογία αυτή με διεθνείς εκπαιδευτές στην Ελλάδα: Αδάμ Χαρβάτης, 6974-361096, adamharvatis@gmail.com

